

Motion till riksdagen 2019/20:1300

av **Marléne Lund Kopparklint och Marie-Louise Hänel
Sandström (båda M)**

Brandskydd för äldre och svårt sjuka

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att MSB bör ges i uppdrag att meddela föreskrifter om brandskydd för att uppnå en säker och likvärdig lägstanivå i behovsprövade särskilda boenden och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

När det kommer till de mest sjuka och äldre gällande bostadsbränder, är det extra viktigt att se över brandskyddet eftersom de är en mer utsatt grupp. I synnerhet när många av dem har begränsad rörlighet. Det brinner inte oftare hos äldre, men däremot drabbas de hårdast. Många klarar inte av att släcka eller utrymma på egen hand på grund av fysisk eller psykisk funktionsnedsättning. Andra riskfaktorer är demens, alkohol, rökning och inte minst medicinering där trötthet kan vara en av biverkningarna. Enligt socialstyrelsen drabbas personer över 65 år i högre utsträckning än andra av skador och dödsfall vid bränder. Varje år omkommer runt 90 människor (under 2017 omkom 113 människor till följd av brand) i bränder och äldre är kraftigt överrepresenterade. Män i åldersgruppen 80 år och äldre löper mer än sju gånger högre risk att omkomma i bränder än män i åldersgruppen 15–24 år. Ofta är fysiska och psykiska sjukdomar eller handikapp orsak till att det som kunnat stanna vid ett tillbud utvecklas till en allvarlig situation med åtföljande dödsfall.

MSB - Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, har sedan år 2010 ett regeringsuppdrag om en nollvision, där ingen ska omkomma eller skadas allvarligt till följd av bränder i Sverige. Som delmål i visionen finns det att till år 2020 minska antalet omkomna till 80 personer per år. Därför krävs det flera åtgärder för att MSB:s nollvision ska uppfyllas. Individanpassat brandskydd (en arbetsmodell som finns i exempelvis Karlstads kommun) är ett exempel på åtgärd som förebygger brand och olyckor där biståndsbedömare inom kommunen utifrån varje enskild person som har insatser utifrån LSS och socialtjänstlagen, bedömer riskfaktorer och tillsätter åtgärder vid behov, det kan handla om spisvakter eller mobilt automatiskt sprinklersystem. En sådan arbetsmodell tillsammans med fasta och mobila automatiska släckanläggningar (sprinklers), har under flera år lyfts fram som effektiva system för att förebygga att människor omkommer eller allvarligt skadas till följd av brand. Detta gäller framför allt människor som är oförmögna att själva utrymma på grund av varierande fysiska/psykiska funktionsförmågor.

Att installera släckningssystem på äldreboenden är obligatoriskt i våra nordiska grannländer Norge och Finland, även länder som Irland och Skottland. Den 1 januari 2012 trädde Boverkets ändrade byggregler i kraft. Där ingår krav på sprinkler på sjukhus och i särskilda boenden. Reglerna gäller dock endast vid nybyggnad och vid ändring eller ombyggnad – det finns inga krav på att installera sprinkler i redan befintliga boenden. Genom att ge MSB detta bemyndigande får de möjlighet att ställa krav på brandskydd. Det är också något som de själva har efterfrågat men tyvärr inte har fått gehör för det från politikens sida.

Individanpassat brandskydd och automatiska släckanläggningar på behovsprövade boenden, räddar inte bara liv och förebygger olyckor som är det absolut viktigaste, det är också samhällsekonomiskt viktigt. MSB konstaterar i Kostnadsnyttoanalyser Sprinkler i särskilda boenden för äldre:

Dödsrisken i åldringsvård är sex gånger större och skaderisken är tio gånger större vad gäller bränder i åldringsvård än för boende i vanliga bostäder. Om effekten av sprinkler antas vara 70 % och den därmed erhållna riskminskningens siffror räknas om till kronor och ören erhålls resultatet att marginalnyttan av sprinkler per vårdtagare är över 2000 kronor. Det innebär att sprinklerinstallationer är samhällsekonomiskt lönsamma, eftersom värdet av nyttan är större än kostnaden.

Sverige ska vara ett land där alla som har ett behov av ett särskilt boende i ordinare i eller särskilt boende eller särskilt stöd i sitt hem har rätt till ett likvärdigt, effektivt och gott brandskydd. Två åtgärder för regeringen att vidta är därför att MSB bör ges ett

bemyndigande att meddela föreskrifter om brandskydd i behovsprövade vård- och omsorgsboenden. Bemyndigandet avser omfatta boende i byggnader som används för verksamhet enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), socialtjänstlagen (2001:453) och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Marléne Lund Kopparklint (M)

Marie-Louise Hänel Sandström (M)